

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
RESPUBLIKA O‘RTA TIBBIYOT VA FARMASEVTIKA XODIMLARI
MALAKASINI OSHIRISH VA ULARNI IXTISOSLASHTIRISH MARKAZI**

«KELISHILDI»

Respublika o‘rta tibbiyot va
farmasevtika xodimlari
malakasini oshirish va ularni
ixtisoslashtirish markazi
hududiy xay‘at raisi

M.T. Xakimova

03

2025 y.

«TASDIQLAYMAN»

Respublika o‘rta tibbiyot va
farmasevtika xodimlari malakasini
oshirish va ularni ixtisoslashtirish
markazi direktori

L.X. Musadjanova

« 4 »

03

2025y.

Bilimlar sohasi: Sog‘liqni saqlash

**SANITARIYA EPIDEMIOLOGIYA OSOYISHTALIK VA JAMOAT
SALOMATLIGI QO‘MITASI LABORATORIYA LABORANTI**

(sikli bo‘yicha malaka oshirish guruhlariga uchun)

O‘QUV DASTURI

(144-kredit)

Toshkent – 2025 yil

TUZUVCHILAR:

G.A.Shermuhammedova

Yunusobod tuman SEO va JSQ
Parazitologiya laboratoriyasi mudiri
vrach laborant

Sh.A.Rahimxodjayeva

Respublika o`rta tibbiyot va farmatsevtika
xodimlari malakasini oshirish va
ularni ixtisoslashtirish markazi o`qituvchisi

TAQRIZCHILAR:

M.A.Ibragimova

Yunusobod tuman SEO va JSQ
Bakteriologiya laboratoriyasi bo`limi
mudiri oliy toifali vrach

Z.Z.Imamova

Respublika o`rta tibbiyot va farmatsevtika
xodimlari malakasini oshirish va
ularni ixtisoslashtirish markazi o`quv
ishlari bo`yicha direktor o`rinbosari

O`quv dasturi Respublika o`rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazining Pedagogik kengashida ko`rib chiqildi va tasdiqlashga tavsiya etildi.

« 4 03 2025.y.

bayonnoma № 2/1

Pedagogik kengash raisi

L.X.Musadjanova

O`quv dasturi direktorlar kengashida ko`rib chiqildi, muhokama qilindi, tasdiqlashga tavsiya etildi.

« 5 03 2025.y.

bayonnoma № 2

1. Kirish

O‘zbekiston Respublikasida o‘rta tibbiyot xodimlarini tayyorlash, malakasini oshirish, tibbiyot muassasalarida laborantlik ishini xalqaro andozalarga mos tarzda tashkil etish borasida zamonaviy tizim yaratilgan. Mazkur o‘quv dasturi O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi “Tibbiyot va farmasevtika ta’limi va ilm-fani tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ- 4310-son va 2020 yil 7 apreldagi “Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4666-sonli qarorlari, O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli “Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo‘yicha me‘yoriy hujjatlarni yanada takomillashtirish to‘g‘risidagi” buyrug‘i, O‘zbekiston Respublikasi Sogliqni saqlash vazirligining 2024 yil 28 oktabr 333-sonli “O‘rta tibbiyot va farmasevtika xodimlarining malakasini oshirish va qayta tayyorlashga qo‘yiladigan Davlat talablari” ijrosini ta’minlash maqsadida ishlab chiqilgan. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi “O‘zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 4790-sonli qarorlari ijrosini ta’minlash doirasida yaratilgan.

Dasturda o‘quv fanining mazmuni, uni o‘zlashtirish shakli va usullari mujassamlashtirilgan. Dastur mazmunida nazariy bilimlarni amaliy ko‘nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallash alohida e‘tiborga olingan.

O‘quv dasturi “SEO va JSQ laboratoriya laboranti” yo‘nalishining namunaviy o‘quv rejasi asosida tayyorlangan bo‘lib, laborantlarni 144 kredit malaka oshirishlari uchun mo‘ljallangan. Dastur fanlar modullarga ajratilgan bo‘lib, kasbiy rivojlanish moduli fanlari hamda mutaxassislik fanlar bo‘yicha ta’lim olayotganlarning har tomonlama kasbiy, ma’naviy va siyosiy dunyoqarashlarini kengaytirishga qaratilgan yangiliklar, shuningdek, sog‘liqni saqlash tizimidagi islohatlar, tibbiyot sohasining ilm–fani va amaliyotining rivojlanishi tendensiyalari va yutuqlari, yangi texnika va texnologiyalari to‘g‘risida ma’lumotlar kiritilib, tibbiy ta’limda uzluksizligi va uzviyligini, fanlar va bo‘limlarni ketma-ketligini ta’minlangan holda tinglovchilarni mustaqil ishlashga va fikrlashga qaratilgan o‘quv materiallarini qamrab olgan.

1.1. Maqsad:

O‘qish natijasida “SEO va JSQ laboratoriya laboranti” bo‘yicha laborantlarning mavjud kompetensiyalarni takomillashtirish va kasbiy faoliyat uchun zarur yangi kompetensiyalarni egallash va mavjud malaka doirasida ularning kasbiy darajasini oshirish. SEO va JSQ laboratoriya laborantlarini har tomonlama yetuk, yetarli bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlariga erishish, ular faoliyatini yanada takomillashtirish, SEO va JSQ laboratoriya laborantlik ishi faoliyati doirasida profilaktik va davolash-diagnostik muolajalarni o‘z vaqtida va sifatli amalga oshira olish, normativ-huquqiy hujjatlar bilan ishlash, aholi o‘rtasida salomatlik

ko'rsatkichlarini yanada oshirish, yangi nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlash va chuqur bilimlarni egallashga qaratilgan.

1.2. Vazifalar:

- Umumiy malaka oshirish o'quv jarayonini modulli tibbiy ta'lim tamoyili bo'yicha, zamonaviy, innovatsion, isbotlangan tibbiyotga asoslangan xalqaro ilmiy-amaliy ma'lumotlarni davlat talablariga mos holda tuzilgan o'quv dasturi bo'yicha tizimli tashkillashtirish va davolash profilaktika muassasalarida ko'rsatiladigan profilaktik, tashxislash va davolash uchun kerakli amaliy ko'nikmalarni mustaqil qo'llashga tayyorgarlikni shakllantirish;
- sog'liqni saqlash tizimidagi islohotlar va me'yoriy hujjatlarni ish faoliyatida qo'llay olishga o'rgatish;
- etika va deontologiyaning zamonaviy jihatlari bilan tanishtirish;
- aholining sanitariya-epidemiologik osoyishta yashash va mehnat qilish muhitini yaratishda laboratoriyalar faoliyati.
- to'g'ri tahlil bajarishda laboratoriyadagi barcha mavjud zamonaviy jihozlar, apparatlar bilan ishlash va ularni saqlashni bilish, nazariy va amaliy mashg'ulotlarda kasbiy mahoratni oshirish;
- ichimlik suvi, ovqat mahsulotlari, atmosfera havosi hamda tuproqni ifloslantiruvchi omillarni, ulardan sinama olishni, shuningdek tahlil qilish usullarini hozirgi zamon texnikasi va zamon talablari darajasida o'rgatish;
- laboratoriyalarda texnika va biologik xavfsizlik, biologik himoya talab va qoidalari bo'yicha mukammal bilimga ega bo'lishi;
- favqulodda vaziyatlar, kechiktirib bo'lmaydigan holatlarini tahlil qila olish va kechiktirib bo'lmaydigan yordamni ko'rsatish qobiliyatini yangilash.

1.3. Ta'lim oluvchilar toifasi (kontingenti):

O'quv dasturi sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasi laboratoriyalarida faoliyat olib borayotgan laborantlarning malakaviy tavsifnomasi va lavozim yo'riqnomalariga muvofiq, mutaxassisligini *tasdiqlovchi hujjati* bo'lgan laborantlar uchun mo'ljallangan.

1.4. O'quv dasturni o'zlashtira olish uchun zarur bo'lgan tinglovchi kompetensiyasi:

- tibbiy etika va deontologiyani amalda qo'llay oladigan, yetuk mutaxassis bo'lishi;
- laborantlarning lavozim vazifalari, huquqiy me'yorlarini, bemor huquqlari, roziligi, rad etishi, bemorlarning yoshiga nisbatan hususiyatlarini bilishi;
- tibbiyot psixologiyasi va shaxslararo muloqot ko'nikmalarini amalga oshirish;
- SEO va JSQ laboratoriya laborantlarning huquqiy mas'uliyatlari;
- SEO va JSQ laboratoriya laborantini ishini tashkil etishdagi direktiv hujjatlarni o'rganish va me'yoriy hujjatlarni yuritishni bilishi;
- gigiena va sanitariya haqidagi bilimlarga ega bo'lishi;
- tashqi muhit omillarining inson sog'lig'iga ta'siri, ekologik muvozanat buzilishining atmosfera havosiga ta'siri, havoni ifloslantiruvchi manbalar haqida ma'lumotga ega bo'lishi;

- kasalliklarning oldini olishda shaxsiy gigienaning ahamiyati haqida ma'lumotga ega bo'lishi;
- mehnatni muhofaza qilish bo'yicha gigienik normativlarni bilishi;
- laboratoriyadagi jihozlar, reaktivlar, tibbiy asbob-anjomlar bilan ishlash va ularni saqlash ko'nikmalariga ega bo'lishi.
- tibbiy hujjatlarni yuritish, rasmiylashtirish ko'nikmalariga ega bo'lishi.

1.5. Dasturning dolzarbligi: O'quv dasturining dolzarbligi amaliy tibbiy yordamning real ehtiyojlaridan kelib chiqib, amaldagi standart va bayonnomalar, dalillarga asoslangan tibbiyot tamoyillarida kasalliklar dignostikasi, zamonaviy davolash va profilaktika choralari qo'llash, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi "O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4790-sonli qarorlarining asosiy yo'nalishlari, shuningdek tibbiyot huquqi bo'yicha amaldagi qonunchiligi, hamda zamonaviy ilm-fan yutiqlariga muvofiqligi, tibbiyot fani va amaliyotidagi mavjud vaziyat o'zgarishini hisobga olgan holda ishlab chiqilgan.

1.6. Dastur hajmi: 144 kredit (kuniga 6 kredit haftada, 36 kredit).

1.7. O'qish shakli:

- kunduzgi - o'qish ishdan ajralgan holda
- on/offline, masofaviy / an'anaviy o'qish ishdan ajralgan/ ajralmagan holda

1.8. Mashg'ulotlarni o'tish tartibi: : Mashg'ulotlar "Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish to'g'risidagi" O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi №160 buyrug'i va markazning ichki tartib-qoidalari asosida rejalashtiriladi va amalga oshiriladi.

Mashg'ulotlar soat 9⁰⁰ da boshlanib, 13⁴⁰ da tamom bo'ladi. Tushlik - 30 daqiqa.

1.9. Malaka oshirishdan so'ng: tinglovchilarga tegishli namunadagi sertifikat beriladi.

2. REJALASHTIRILAYOTGAN TA'LIM NATIJALARI

2.1. Rejalashtirilayotgan ta'lim natijalaridan so'ng takomillashtirilishi (yangilanishi) lozim bo'lgan kasbiy kompetensiyalar:

- mutaxassisning fikrlash, tahlil va sintez qilish, jamoa bilan ishlash va uni boshqarish, intizomlilik, boshlagan ishini mantiqiy yakuniga yetkazishga tayyorligini rivojlantiradi;
- o'z-o'zini baholash, tanqidiy tahlil qilish va to'g'ri qarorlarni qabul qilish, aholi orasida tibbiy madaniyat, sog'lom turmush tarzi, kasallik rivojlanishining oldini olish borasida profilaktik sanitariya targ'ibot tadbirlarni olib borish, sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishda innovatsion texnologiyalarni keng tadbiq etish;
- hamkasblar, laborantlar va kichik tibbiy xodimlar bilan muloqotda tibbiy faoliyatning ahloqiy va deontologik jihatlarini amalga oshirishga tayyorligi va

amalga oshirishi;

- intizomiy, ma'muriy, fuqarolik, jinoiy javobgarlikni amalga oshirayotganda tibbiy xatolarning oldini olish bo'yicha o'z faoliyati natijalarini tahlil qilish tayyorligi va amalga oshirishi;
- kompyuter texnologiyalari, turli manbalardan ma'lumot olish, global kompyuter tarmoqlarida ma'lumotlar bilan ishlash imkoniyati va istagi kengayadi;
- kasbiy muammolarni hal qilishda zamonaviy axborot texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish;
- tibbiy-ijtimoiy va hamkorlik faoliyatini olib borish, kelishmovchiliklarni hal etish, hamkasabalar, patsientlar va ularning yaqinlari bilan to'g'ri muloqot qilish;
- laborator tekshiruvlarda foydalaniladigan zamonaviy tibbiy va texnik jihozlarni to'g'ri qo'llash;
- SEO va JSQ laboratoriya-laborantlik ishi faoliyati doirasida profilaktik va davolash-diagnostik muolajalarni o'z vaqtida va sifatli amalga oshira olish;
- yuklatilgan vazifalarni samarali bajarish uchun ish joyini talab darajasida ta'minlash va o'rnatilgan tartibda tibbiy hujjatlarni yurita olish;
- bolalar va o'smirlar muassasalariga qo'yiladigan yangi gigienik talablarni bilish;
- ovqatlanish gigienasi va oziq-ovqat mahsulotlarining sifatiga sanitar-gigienik baho berish;
- toksikologiya bo'yicha atrof-muhit va zaharli ximikatlar qoldiqlarini zamonaviy usullarda aniqlash;
- bakteriologik va parazitologik laboratoriyada qo'llanilayotgan yangi texnologiyalarni o'zlashtirish;
- virusologiyada qo'llanilayotgan yangi texnologiyalarni o'zlashtirish;
- kommunal gigiena, mehnat gigienasi va mehnat sharoitiga qo'yiladigan yangi sanitariya gigienik talablarni bilish;
- zamonaviy tibbiy jihozlarni ishlatish, texnik ishlov berish va ishlatishni tashkil etish vazifalari takomillashadi;
- kechiktirib bo'lmaydigan holatlarda shifokorgacha birinchi tibbiy yordam ko'rsatish ko'nikmalariga ega bo'ladi;
- laboratoriya ishini amalga oshirish va tashkil etishning ilg'or shakllari va usullarini ishlab chiqish, ommalashtirish, tajriba almashish hamda boshqa kasbiy faoliyat turlariga moslashtirish qobiliyatiga ega bo'ladi.

3.0. DASTURNING MAZMUNI.

3.1. “Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo`mitasi laboratoriya laboranti” malaka oshirish kursi o`quv rejasi

№	Modul va mavzular nomi	Auditoriya mashg`ulotlari				Attestatsiya
		Kredit	Nazariy mashg`ulot	Amaliy mashg`ulot	Seminar	
1.0	Kasbiy rivojlantirish moduli	32	16	16		
1.1	Modul:O`zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati	4	4	-		
1.2	Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar	6	2	4		
1.3	Modul: Infeksion nazorat.	6	4	2		
1.4	Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi	6	2	4		
1.5	Modul:Sog`lom turmush asoslari,to`g`ri ovqatlanish mezonlari va jismoniy faollik	10	4	6		
2.0	Mutaxassislik fanlar moduli	104	44	60		
2.1	Modul:SEO va JSQ laboratoriyalarining tarkibiy tuzilishi va faoliyati. Amaldagi me`yoriy hujjatlar.	6	4	2		
2.2	Modul. Bolalar va o`smirlarni sog`lom rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratish asoslari. Bolalar va o`smirlar muassasalariga qo`yilgan gigienik talablar.	18	8	10		
2.3	Modul.Ovqatlanish gigienasi. Oziq-ovqat mahsulotlarining sifatiga sanitariya gigienik baho berish. Ovqatlanish ob`ektlari nazorati.	18	6	12		
2.4	Modul. Kommunal gigiena va jamoat salomatligi.	12	4	8		
2.5	Modul. Mehnat gigienasi. Mehnat sharoitiga qo`yiladigan sanitariya gigienik talablar.	12	6	6		
2.6	Modul.Toksikologiya bo`limi laboratoriyasi ishini tashkil etish. Zaharli kimyoviy moddalar	6	2	4		

	qoldiqlarini aniqlash.					
2.7	Modul.Davolash profilaktika muassasalari gigienasi. Kasalxonalar joylashishi va faoliyatiga qo'yilgan gigienik talablar.	6	4	2		
2.8	Modul: Bakteriologik laboratoriya faoliyati. Biologik xavfsizlikni ta'minlash asoslari.	8	4	4		
2.9	Modul:Parazitologiya laboratoriyasi faoliyati. Zamonaviy tekshirish usullari.	6	2	4		
2.10	Modul.Virusologiyada zamonaviy tekshirish usullari.	6	2	4		
2.11	Modul: Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda birinchi yordam ko'rsatish.	6	2	4		
3.0	Tanlov fanlar moduli	4	-		4	
4.0	Attestatsiya	4				4
	Jami	144	60	76	4	4

1.1.Modul. Modul:O'zbekiston Respublikasining tibbiyot sohasidagi davlat siyosati. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning Oliy Majlis Qonunchilik palatasining yaqin va istiqbolga mo'ljallangan Harakatlar dasturi muhokamasiga bag'ishlangan yig'ilishidagi nutqida belgilab berilgan Sog'liqni saqlash tizimidagi dasturlarni samarali va to'liq amalga oshirishdagi asosiy vazifalar. Yangi O'zbekiston tibbiyoti-yangicha yondashuvlar asosida transformatsiya qilinayotgan tizim. Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasida tibbiyotga doir ustuvor yo'nalishlarning mazmun-mohiyati.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining" Ayollar orasida onkologik kasalliklarni nazorat qilishga doir davlat dasturi to'g'risi" dagi hamda "Tibbiy va sog'lomlashtirish turizmini yanada rivojlantirish chora- tadbirlari to'g'risida" gi qarorlarining ahamiyati.Sog'liqni saqlash tizimini raqamlashtirishdagi ustuvor vazifalar. "Aholi salomatligi-2030" milliy strategiyasining ustuvor yo'nalishlari,vazifalari va asosiy indikatorlari.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoevning 2020-yil 12-noyabrdagi "Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning yangi modeli va davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini Sirdaryo viloyatida joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 4890-sonli shuningdek 2024 yil 5-sentabrdagi "Davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini joriy etishga oid chora-tadbirlar to'g'risida" gi 311-sonli Qarorlarining mazmun-mohiyati.

Davlat tibbiy sug'urtasi-sifatli tibbiy xizmat kafolati. Davlat tibbiy sug'urtasi mexanizmlarini joriy qilish bilan bog'liq islohotlar. Davlat tibbiy sug'urtasining huquqiy asoslari, mexanizmlari va joriy etish bosqichlari haqida.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida davlat tibbiy sug'urtasiga oid norma haqida.

1.2.Modul: Tibbiyotda raqamli texnologiyalar

Tibbiyot sohasida raqamli texnologiyalaridan foydalanishdagi nazariy va amaliy bilimlarni egallash, Bemor ma'lumotlarini boshqarish, tibbiy statistik ma'lumotlarni to'g'ri tahlil qilish, tahlil qilingan natijalardan kelib chiqqan holda kasallikning oldini olish yoki davolash yo'llarini aniqlash, axborot texnologiyalaridan foydalanish borasida asosiy amaliy ko'nikmalarga ega bo'lish. Internet tarmog'ida ishlash, axborot qidirish va ulardan foydalanish, tibbiyot axborot tizimlari xususiyatlari, ma'lumotlar bazasini tashkil etish, mobil tibbiyot ilovalari va axborot xavfsizligi asoslarini, AI asosida diagnostika, chatbotlar va virtual yordamchilardan foydalanishni bilishi kerak. "Tibbiyotda raqamli texnologiyalar" o'quv modulini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida:

- tibbiyotda raqamli texnologiyalar tushunchalari va tasavvurlarining umumiyligi;
- axborot tushunchalari va turlari. Tibbiyot masalarini yechishda informatikaning o'rni;
- hozirgi zamonda informatikaning o'rni va roli, ma'lumotlarni saqlash, qayta ishlash va uzatish.

1.3.Modul: Infekcion nazorat.

Infekcion nazorat, maqsad va vazifalari. Shifoxona ichi infeksiyasi, kelib chiqish sabablari, profilaktikasi. Sanitariya epedimiologiya sohasida qo'llaniladigan me'yoriy hujjatlar. Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish chora tadbirlarini o'tkazishda o'rta tibbiy hodim vazifalari. Karantin va o'ta havfli infeksiyalar haqida tushuncha. Karantin va o'ta havfli infeksiyalar profilaktikasini amalga oshirish chora tadbirlari, himoyalanish tamoyillari. OIV/OITS haqida umumiy ma'lumot. OIV/OITS tarqalishini oldini olish choralari. Avariya holatlar yuzaga kelganda tibbiy hodim taktikasi. Himoya kiyimlari va ulardan foydalanish tartibi.

1.4. Modul: Sterilizatsiyada zamonaviy usullar va texnika xavfsizligi.

Sterilizatsiya bo'limidagi yuritiladigan me'yoriy hujjatlar. Sterilizatsiyani olib borish xonalaridagi aseptika va antiseptika tadbirlari, ularning talab darajasida bajarilish tartib va qoidalari. Antiseptikaning mexanik, fizikaviy, kimyoviy, biologik turlari. Antiseptik moddalarning guruhlari. Markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan sterilizatsiya bo'limlari turlari. Zamonaviy sterilizatsiya apparatlari va texnika xavfsizligi masalalari. Sterilizatsiyaning sifatini ta'minlovchi tadbirlar, uni tekshirish uchun zarur indikatorlar. Zararsizlantirish bo'limlarida zamonaviy zararsizlantirish apparatlari, ular bilan ishlash. Zararsizlantirish usullari. Zararsizlantirish xonasi

texnika xavfsizligi qoidalari. Dezinfeksiya vositalarini tayyorlashda xavfsizlik choralari va dezinfeksiya vositalari bilan zaharlanishda birinchi yordam ko'rsatish. Avtoklavlarni turlari, tuzilishi, ishlash tartibi. Avtoklav ko'rsatkichlarini ish jarayonida ahamiyati. Mehnatni muhofaza qilish ishlarini tashkil etish.

Zamonaviy sterilizatsiya apparatlari va texnika xavfsizligi masalalari. Sterilizatsiyaning sifatini ta'minlovchi tadbirlar, uni tekshirish uchun zarur indikatorlar.

1.5. Modul: Sog'lom turmush tarzini shakllantirish mezonlari. Jismoniy faollik.

Sog'lom turmush tarzini tashkil etish asoslari. Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda maqsadli guruhlar bilan ishlash. Atrof muhit va ekologik omillarning salomatlikka ta'siri, to'g'ri ovqatlanish prinsiplari, kun tartibini to'g'ri tashkil etish, jismoniy faollik va chiniqishning salomatlikdagi ahamiyati, zararli odatlarning organizmga ta'siri, tibbiy ko'riklarni tashkil etish va aholini jalb etish.

2.1. Modul. Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasida laboratoriyalarning ahamiyati. Sohaga oid me'yoriy hujjatlar.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi "O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasining faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4790-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi "Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6035 sonli farmoni, O'zbekiston Respublikasining "Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi to'g'risida" 393-sonli Qonunining mohiyati. Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi qo'mitasida laboratoriyalarning ahamiyati. SEO va JSQ laboratoriya laborantlarining lavozimlik burchlari va vazifalari. Bo'lim laboratoriyasi va xonalari zamonaviy asboblardan jihozlash, laboratoriyada mehnatni muhofaza qilish va texnika xavfsizligi qoidasi. Zamonaviy sanitariya va gigiena tekshirish usullari. Standartlar. Sanitariya qoidalari va me'yorlari. Tashqi muhit omillarining inson sog'lig'iga ta'siri. Tashqi muhitni inson salomatligiga ta'sirini o'rganish usullari. Sanitariya epidemiologiya osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmatida laboratoriyalarning me'yoriy hujjatlarini yuritish.

2.2. Modul. Bolalar va o'smirlar muassasalari turlari, ularga qo'yiladigan gigienik talablar va ularni nazorat qilish.

Bolalar va o'smirlar organizmi tuzilishining yoshiga mos anatomik va fiziologik hususiyatlari. Bolalar va o'smirlarni jismoniy, aqliy va jinsiy rivojlanishini nazorat qilish. Ularni sog'lom o'sib-rivojlanishiga qo'yiladigan gigienik talablar.

Bolalar va o'smirlar muassasalari turlari. Bolalar va o'smirlar muassasalariga qo'yiladigan sanitariya-gigienik talablar. DMTT (Davlat maktabgacha ta'lim taashkilotlari) va o'quv muassasalarini loyihalashtirish, qurilishida, foydalanishga topshirishda OSN (Ogohlantiruvchi sanitariya nazorati). DMTTlarda xonalar va anjomlarga, kun tartibiga, maktablarda sinf xonalari, mebellari, kun tartibi, dars

jadvallariga sanitariya-gigienik baho berish. Balogʻat yoshidagi oʻsmirlar kun tartibiga qoʻyilgan sanitariya-gigienik talablar.

2.3. Modul. Ovqatlanish gigienasi. Oziq–ovqat mahsulotlarining sifatiga sanitariya gigienik baho berish.

“Oziq –ovqat mahsulotlarining sifati va xavfsizligi toʻgʻrisidagi” qonun mohiyati va mazmuni. Ovqatlanish gigienasi. Ovqat kalloriyasiga sanitariya-gigienik baho berish. Asosiy ovqat mahsulotlari: oqsillar, yogʻlar, uglevodlar, karbon suvlari, vitaminlar, mineral tuzlar va ularning fiziologik ahamiyati. Kamqonlik, buqoq, jinsiy zaiflikni kelib chiqishida ovqatlanishning roli. Ovqat mahsulotlarini konservatsiya qilish usullari. Goʻsht va goʻsht mahsulotlari, sut va sut mahsulotlari, don mahsulotlari, tuxumga sanitariya-gigienik baho berish. Ovqatdan zaharlanishlar. Ovqat mahsulotlarini saqlash va transportirovka qilish. Umumiy ovqatlanish muassasalarini qurishni rejalashtirish, qurish va jihozlash, ekspluatatsiya qilishni sanitariya jihatidan nazoratni qilish. Oshxona xodimlarining shaxsiy gigienasi va sanitariya bilimini nazorat qilish. Oshxona xodimlarini dispanserizatsiyadan oʻtishini nazorat qilish.

Ovqat mahsulotlarini tekshirish usullari. Sinama olish, organoleptik, fizikaviy va kimyoviy tekshirish usullari. Tayyor taomlarni tekshirish. Tayyor taomlarni tekshirish uchun sinama olish, organoleptik baholash, ovqat tarkibidagi yogʻ, karbon suv, mineral, tuz va kalloriyasini aniqlash. Taomnoma (menyu-raskladka) boʻyicha kalloriyasini hisoblash, ovqat tarkibidagi minerallari va vitaminlari miqdoriga baho berish. Oshxonani sanitar gigienik jihatdan tekshiruv xaritasini toʻldirish, maʼlumotnoma yozish.

2.4. Modul. Kommunal gigiena.

Toza ichimlik suvini odamlarga yetkazib berish va sifatini nazorat qilishda laboratoriyaning ahamiyati. Ichiladigan suvga qoʻyiladigan Davlat Standartlari talablari. Suvni analiz qilish uchun sinama olish. Ichimlik suvi sifatini tekshirish usullari. Xoʻjalik, turar joylar oqava suvlarini zarasizlantirish talablari. Suv tozalash inshootlari. Ilmiy texnika revolyusiyasining tuproqqa taʼsiri. Tuproqning fizik-kimyoviy xossalari va epidemiologik ahamiyati. Tuproqni Davlat Sanitariya va epidemiologiya nazorati markazlari tomonidan muhofaza qilinishi. Fizik kimyoviy tekshirishlar uchun tuproqdan sinama olish, kerakli asbob anjomlarni tayyorlash. Tuproqdan geksoxlaran va DDTni aniqlash, tuproqdan ekstraksiya olish, xromotografiyalash. Tuproqni tekshirish uchun kerakli asbob-anjomlar. Turar joy binosini sanitariya jihatdan tekshirish kartasini toʻldirish. Atmosfera havosi gigiyenasi. Sinama olish va tekshirish tartibi. Havoni ifloslantiruvchi obʼektlar nazorati.

2.5. Modul. Mehnat gigienasi. Mehnat sharoitiga qoʻyiladigan sanitariya gigienik talablar.

Mehnat gigienasi. Mehnat sharoitiga qoʻyiladigan sanitariya gigienik talablar.

Mikroiqlim koʻrsatishlari. Havoning harorati, namligi, harakat tezligi, bosimini aniqlash. Gigienik baxo berish. Meʼyorlash chora-tadbirlari. Davlat andozasiga asosan havo tarkibidagi changni aniqlash. Namunalarni olish va tekshirishni oʻtkazish.

Changlarning tarkibiga ko'ra zararli ta'siri, ular keltirib chiqaruvchi kasalliklar va oldini olish.

Fizik omillarni o'lchash. Tekshiruv bayonnomasini to'ldirish. Elektromagnit maydoni omillarini ishchi organizmiga ta'siri, o'lchash usullari. Shovqinni nerv va asab sistemasiga ta'siri. Ishlab chiqarish shovqinni o'lchash. Unga qarshi kurash choralari. Korxonada dastgohlari tebranishining odam organizmiga ta'sirini aniqlash va uning oldini olish. Vibrometr va vibrograf asboblarning tuzilishi va ishlatish. NVA-1 vibroo'lchagich bilan tebranishni o'lchash. Ishlab chiqarish ventilyatsiyasi, tasnifi, binolar aeratsiyasi va uning rejimi. Zavod va fabrikalar ustidan texnikaviy nazorat. Sanitariya normativlari va tavsiyalari, texnik o'lchash usullarini bilish.

Yorug'lik koefitsientini aniqlash. Luksmetrdan foydalanish. Yoritiladigan ob'ektlarni tekshirish va jadvalini tuzish.

2.6. Modul. Toksikologiya bo'limi laboratoriyasi ishini tashkil etish. Zaharli kimyoviy moddalar qoldiqlarini aniqlash.

Toksik moddalarning keltirib chiqaradigan allergik, kanserogen va boshqa ta'sirlari. Shaharlarda havoni ifloslantiruvchi eng asosiy manbalar. Endemik kasalliklar. Tuproqdagi zaharli moddaning REMsini aniqlash. Tuproqning kimyoviy moddalar bilan ifloslanganlik ko'rsatkichini aniqlash. Turar joylarni ifloslanishi, avtomobil transportining rivojlanishini atmosfera havo tarkibiga salbiy ta'sirlari. Havodan sinama olish. Havo tarkibidagi uglerod (II) oksid gazini aniqlash texnikasi. Tashqi muhit ob'ektlaridan havoning tarkibidagi uglerod (IV) oksidini aniqlash uchun sinama olish. Zaharli o'simliklar tarkibidagi zaharli ximikatlardan zaharlanish. Xo'jalik – ichimlik suvi, tarkibidagi xlororganik zaharli ximikatlarni aniqlash. Suvdagi zararli moddalar REMsini aniqlash. Suvni titrlash, qo'shimcha koefitsientini aniqlash. Polimer, plastmass, kosmetika-parfyumeriya, qurilish materiallari, uy ro'zg'or anjom va mebellarning tarkibidan ajraluvchi toksik elementlar, sinflari, turlari va ularning tavsifi. Bu moddalar uchun ruxsat etilgan miqdor (REM). Organoleptik, kimyoviy va fizikaviy tekshirishlarni o'tkazish. Laboratoriyaga keltirilgan namunalarni tahlil qilish uchun kerakli eritmalarni tayyorlash. Zaharli birikmalarning organizmga ta'siri. Zaharli birikmalar va ular bilan zaharlanishlarni oldini olish chora-tadbirlari. Zaharli moddalarni ruxsat etilgan miqdor (REM) chegara konsentratsiyasi. Zaharli moddalarni ta'sir qilish darajalari. Ishlab chiqarishda qo'rg'oshin va simobni organizmga ta'siri.

2.7. Modul. Davolash profilaktika muassasalari gigienasi. Kasalxonalar joylashishi va faoliyatiga qoyilgan gigienik talab.

Yuqumli kasalliklarni erta aniqlash va tashxis qo'yish. Bemorlarni ajratish tadbirlari. Epidemiologik tahlil va uning asosiy yo'nalishlari. Epidemiologik tahlilining turli guruh yuqumli kasalliklarining tarqalishi, oldini olish hamda ularga qarshi kurashishdagi ahamiyati. Epidemiologik tadqiqotlar. Tekshirish natijasida olingan ma'lumotlarni taqqoslash va guruhlash. Dezinfeksiya, uning turlari, usullari, zararsizlantirishning zamonaviy usullari. Dezinfeksiya, deratizatsiya, dezinseksiya. Kasallikning tarqalish va yuqish joylarida hamda manbalarida dezinfeksiyaning o'rni va ahamiyati. Dezinfeksiya o'tkazishda mehnat va texnika xavfsizligini

ta'minlash. Eritma – aralashmalar tayyorlash. Antiseptik va kimyoviy vositalar, ulardan laboratoriyada foydalanish.

Davolash profilaktika muassasalarida shifoxona ichi infeksiyasini oldini olish chora tadbirlarini o'tkazishda o'rta tibbiy hodim vazifalari. Karantin va o'ta havfli infeksiyalar haqida tushuncha. Karantin va o'ta havfli infeksiyalar profilaktikasini amalga oshirish chora tadbirlari, himoyalaniş tamoyillari.

Parazitar kasalliklar tashxisoti. Tashuvchi ustidan kuzatish va unga karshi kurash chora-tadbirlari. Bo'g'im oyoqlilar tarqatadigan infeksiyon kasalliklar, epidemiologiyasi, tarqalishi, davolash, asoratlari, profilaktika chora-tadbirlari. Bo'g'im oyoqlilarni yig'ish metodlarini o'rganish. Qon surtmalari va yirik qon tomchi preparatlarini tayyorlash va ularni bezgakga tekshirish texnikasini egallash. Parazitar kasalliklarga namuna olish va tahlil uchun laboratoriyaga yuborish.

Gelmintozlar va soda parazitlar biologik xususiyatlari, jahonda tarqalishi, yuqish yo'llari, kasallik belgilari, laborator tashxislash, davolash profilaktika chora-tadbirlari. Sanitar-parazitologik tekshiruvlar.

2.8.Modul. Virusologiyada zamonaviy tekshirish usullari

Viruslar tuzilishi va tasnifi. Viruslarga xos hususiyatlar. Viruslarning organizmga kirishi va ko'payishi, tashqi muhitga va kimyoviy moddalarga chidamliligi. Tekshirish uchun material to'plash, asosiy tekshirish usullari. Virusologik tekshirishlarni olib borish uchun ko'rsatmalar va laboratoriya tekshiruvi uchun kerakli tahlillarni olish qoidasi, ularni laboratoriyaga yetkazish. Viruslarni aniqlashda qo'llaniladigan zamonaviy tekshirish usullar. Serologik usul bilan tashxis qo'yish. IFA, ekspress, IB, PZR usullarida tekshirish.

Bolalarni ro'yxatga olish, emlash ishlarini rejalashtirish, vaksina va zardoblar.

2.9. Modul. Favqulodda vaziyatlar va hayot uchun xavfli holatlarda bfiirinchi yordam ko'rsatish.

Favqulodda vaziyatlar haqida tushuncha. Favqulotda vaziyatlar tasnifi, uning turlari, kelib chiqish sabablari, manbalari. Jabrlanuvchilarni saralash tartibi. Tibbiy saralash (trijaj usuli) va evakuatsiya qilish. Jabrlanuvchini ahvolini baholash, asosiy hayotiy ko'rsatkichlarni aniqlash. Bemor uchun zarur vaziyatni yaratish. Ommaviy talofat o'chog'ida birinchi yordam ko'rsatish: O'tkir qon ketishlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Jarohatlarda, suyak sinishida va Krash sindromida birinchi yordam ko'rsatish. Kuyishda birinchi yordam ko'rsatish. Elektr toki bilan shikastlanishda birinchi yordam ko'rsatish. O'tkir zaharlanishlarda birinchi yordam ko'rsatish. Bo'g'ilishda birinchi yordam ko'rsatish. Cho'kishda birinchi yordam ko'rsatish. Sovuq urishi va issiqlik urishida birinchi yordam ko'rsatish. Hasharotlar chaqishi va hayvonlar tishlaganda tez tibbiy yordam ko'rsatish. Terminal holatlar, klinik va biologik o'lim belgilari. Hayotiylikni ushlab turishni erta boshlash usullari. Yurak-o'pka reanimatsiyasi (SAV) va uni bajarish algortmi.

4. DASTURNI AMALGA OSHIRISHNING TASHKILY-PEDAGOGIK TA'MINOTI

4.1. O'quv bazalari: Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni ixtisoslashtirish markazi - Shifokorlar ko'chasi-2, 14-uy, davolash profilaktika muassasalari qoshidagi o'quv bazalari.

4.2. Mashg'ulotlarni o'tkazish uchun zarur jihozlar ro'yxati:

Modul bo'yicha dars olib borish uchun nazariy, amaliy va seminar darslar o'tiladigan o'quv auditoriyalari/

Multimediali jamlanma: elektron doska, slaydlar to'plami bo'lgan rrt ko'rinishli ma'ruzalar, SD diskda ko'rgazma materiallar, videofilmlar.

Klinik amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash trening o'quv xonasi mulyaj, fantom v.b jihozlar, tarqatma materiallar, nazorat savollarining elektron ko'rinishi, vaziyatli masalalar, va test savollari.

Mavzular bo'yicha turli jadvallar, tasviriy ko'rgazma va qo'llanmalar.

4.3. ADABIYOTLAR RO'YXATI.

4.3.1. Qonunchilik va me'yoriy-huquqiy hujjatlar:

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 6 maydagi "Tibbiyot va farmasevtika ta'limi va ilm-fani tizimini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ- 4310-son qarori.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va yanada uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4666-sonli qarori.

3.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 10 noyabrdagi "Aholining sog'lom ovqatlanishini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ 4887-sonli qarori.

4.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 18 dekabrda "Yuqumli bo'lmagan kasalliklarning profilaktikasini, sog'lom turmush tarzini qo'llab – quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4063-sonli qarori.

5.O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli "Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarining uzluksiz malakasini oshirish tizimini tashkil etish bo'yicha me'yoriy hujjatlarini yanada takomillashtirish to'g'risidagi" buyrug'i.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi "Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6035 sonli farmoni va unga muvofiq ishlab chiqilgan.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 27 iyuldagi "O'zbekiston Respublikasi Sanitariya-epidemiologik osoyishtalik va jamoat salomatligi xizmati faoliyatini tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ 4790-sonli qarorlari

8.O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining me'yoriy hujjatlari.

4.3.2. Asosiy adabiyotlar:

1. Aripov M., Begalov V., Begimqulov U., Mamarajabov M. Axborot texnologiyalari. Toshkent. Noshir, 2009 y.
2. Zakirova F. Informatika i informatsionnye texnologii T. Aloqachi, 2007g
3. Irgashev Sh.B. Valeologicheskie printsipy ratsionalnogo pitaniya. Tashkent
4. Irgashev Sh.B., "Meditsinskaya Valeologiya". Toshkent- 2012
5. "Infektsionnye bolezni s kursom VICH infektsii i epidemiologii"
6. "VICH – infektsiya" Pod redaksiyey AN RUz Daminova. T.A Toshkent – 2010.
7. Avtoklavlash va sterilizatsiyalashda texnika xavfsizligi buyicha o'rta tibbiyot xodimlari uchun o'quv dasturi qo'llanma. -2014y
8. Avtoklavlash va sterilizatsiyalashda texnika xavfsizligi buyicha o'rta tibbiyot xodimlari uchun o'quv uslubiy qullanma. Toshkent. 2009.y
9. O'zbekiston respublikasi sanitariya qoidalari, me'yorlari va gigienik normativlari. O'zR SanQvaM № 0365 -19
10. Tibbiy anjom-asboblar va buyumlarni sterilizatsiya qilish markazlarini loyihalashtirish, qurish va ekspluatatsiya qilish sanitariya qoidalari va me'yorlari.
11. SanQvaM № 0342/17 - 10 yanvar 2017 yil
12. Yu. Allayorov Yu. Tojiboev "Favkulodda vaziyatlarda tez tibbiy yordam asoslari."
13. Azizov M.A. «Umumiy gigiena va ekologiya» Toshkent, «Ilm ziyo», 2014 yil.
14. Esonturdiyev S.S, Qarshiboeva M.E, «Gigiena va sanitariya tekshirishlar texnikasi» Toshkent, «Ilm ziyo», 2007 yil.
15. Do'schanov D.A, Iskandarova Sh.T, Solixojaev S.S. «Umumiy gigiena» Toshkent, «Ilm ziyo», 2001 yil.
16. A.B. Ganixojaeva, X.A. Nazarova. «Mikrobiologiya» Toshkent, «Ilm Ziyo» nashriyoti, 2014 yil.
17. E.E. Eshboev «Mikrobiologiyadan amaliy mashg'ulotlar» Toshkent, «Ilm Ziyo» nashriyoti, 2011 yil
18. Fayziev Y.M., Fayzieva X.A. "Epidemiologiya va tibbiy parazitologiya» Toshkent, "Ilm ziyo" nashriyoti, 2007 yil
19. Bo'ronov M.A, Mirjonov K.M. "Tibbiyot parazitologiyasi va epidemiologiya asoslari". Toshkent, "Ilm ziyo" nashriyoti, 2004 yil

4.3.3. Elektron ta'lim resurslari:

www.edu.uz

www.minzdrav.uz

<http://www.medpoisk.ru/>

<http://www.rusmedserv.com/>

www.medi.ru

www.medlinks.ru

www.medscape.com

www.medland.ru

www.med-lib.ru

www.ksmed.ru/pat/gynecology

www.medsan.ru

5.YaKUNIY ATTESTATSIYA

5.1. Yakuniy attestatsiyaga quyiladigan talablar

Yakuniy attestatsiya O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash Vazirligining 2020 yil 15 iyundagi 160-sonli buyruq 3-ilovasidagi “Tibbiy-sanitariya va farmasevtika kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish ta’lim muassasalarida tinglovchilarning kasbiy bilim va ko‘nikmalarini baholash to‘g‘risidagi Nizom” asosida o‘tkaziladi.